

SCHRYVER, August Edmond de, advocaat, katholiek politicus (Gent 16 mei 1898).

De Schryver begon zijn middelbare studies aan het Sint-Barbaracollege te Gent, doch week bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog uit naar

Engeland, waar hij in 1916 zijn Grieks-Latijnse humaniora aan het Belgisch Jezuïetencollege te Hastings voleindigde. Daarna meldde hij zich als Belgisch oorlogsvrijwilliger aan en maakte als onderofficier bij de artillerie de oorlog mee. Dank zij de gunstige regeling voor oudstrijders kon hij reeds in juli 1921 aan de Gentse Rijksuniversiteit promoveren tot doctor in de rechten en behaalde hij aldaar in oktober 1921 de licentiaatstitel in de sociale wetenschappen. Hij werd advocaat bij het Hof van Beroep te Gent (1921-'56) en was tijdelijk (1924-'25) leraar aan de Hogere Nijverheidsschool te Gent.

Hoewel opgegroeid in het Franstalig milieu der Gentse bourgeoisie wierp hij zich na de oorlog in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. Reeds aan de Gentse universiteit werd hij voorzitter van de katholieke Vlaamse studentengilde Rodenbach's Vrienden en ook de eerste voorzitter van het Verbond der Vlaamse Oudstrijders, afdeling Gentbrugge.

Tevens speelde hij een rol in de organisatie van de padvinderebeweging in Vlaanderen, die hij in Engeland had leren kennen. Uit sociale bewogenheid stichtte hij te Gentbrugge de Christelijke Arbeidersbond en trad hij op als spreker op Rerum Novarum-herdenkingen en op de Sociale Weken.

Toegetreden tot de in september 1921 hervormde katholieke standenpartij de Katholieke Unie, werd reeds bij de verkiezingen van april 1925 een beroep op hem gedaan om op te treden als plaatsvervanger op de kamerlijst. Na het overlijden van twee effectieve katholieke mandatarissen werd hij op 27 maart 1928 volksvertegenwoordiger, wat hij tot 1965 onafgebroken gebleven is. Vooral de verkiezingen van 27 november 1932, waar hij voor het eerst als lijsttrekker voor Gent-Eeklo optrad, hebben op de vernederlandsing van het Gentse politieke leven grote invloed gehad. Door zijn doortastend optreden werd de Gentse franskiljonse minderheid, met Le Bien Public als spreekbuis en georganiseerd in de Fédération des Associations et des Cercles Catholiques, definitief uitgeschakeld.

A.E. de Schryver, die op basis van het Vlaamse minimumprogramma een overtuigd aanhanger was van het regionaliteitsbeginsel, dat de officiële eentaligheid in Vlaanderen nastreefde, heeft bij de totstandkoming van de taalwetten der jaren 1930 een belangrijke rol gespeeld. Zijn redevoering in de Kamer op 6 februari 1930, waarin hij op schitterende wijze en met een onwrikbare logische zake-lijkheid de argumenten tegen de vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit bestreed, heeft grotelijks bijgedragen tot de realisatie van een reeds lang bestaand Vlaams doel. Ook aan de debatten over de taalwetten voor administratie en onderwijs, die in 1932 tot stand kwamen, nam hij deel. Toen heeft hij vooral aandacht besteed aan de bescherming van de rechten der Vlaamse taalgrensgemeenten, door een definitieve afbakening van de taalgrens. Als Vlaamsvoelend jurist heeft De Schryver bijzondere belangstelling aan de dag gelegd voor de vernederlandsing van de rechtspraak in Vlaanderen. Tijdens de lange strijd om het wetsvoorstel-Marck was hij lid van de Speciale Kamercommissie ter voorbereiding van de wet op de vernederlandsing van het gerecht, die er pas op 15 juni 1935 gekomen is, toen De Schryver reeds in de eerste regering-Van Zeeland op de ministeriële banen had plaatsgenomen.

Na de jaren 1930, toen door economische crisis en de buitenlandse experimenten in de richting van totalitaire en corporatieve regimes heel wat kritiek werd uitgeoefend op onze grondwettelijke en parlementaire staat, heeft De Schryver in tal van bijdragen en spreekbeurten zijn visie op het democratisch staatsbestel verdedigd : hij geloofde in verbeteringen van de werking van ons parlementair regime, maar aan het wezen zelf van dat regime wilde hij niet laten tornen. Vertrouwd als hij was met de Angelsaksische democratie, geloofde hij wel aan een mogelijke verheffing van ons politiek bestel, dat toen een crisis beleefde; daarom werd hij met zijn vriend E. Rubbens in 1934 de drijvende kracht in de Studiecommissie voor de Hervorming van de Staat, die in de schoot van de Katholieke Unie werd opgericht.

Gedurende de vijf bewogen jaren die de Tweede Wereldoorlog voorafgingen, beheerde De Schryver onderscheiden ministeriële departementen. Hij vervulde achtereenvolgens de functie van minister van Landbouw sedert het eind van de tweede regering-Theunis en tijdens het eerste drieledig kabinet-Van Zeeland (13 maart 1935-26 mei '36); die van minister van Binnenlandse Zaken in het tweede drieledig kabinet-Van Zeeland (13 juni 1936-25 oktober '37); die van minister van Justitie in het eerste kortstondig kabinet-Hubert Pierlot (21-27 februari 1939) en tenslotte die van minister van Economische Zaken, Middenstand en Ravitailering in de Nationale Unie-regering-Pierlot, waarin hij sedert 25 maart 1940 de plots overleden G. Sap verving. Met deze regering, waarin dus De Schryver een zeer belangrijk departement beheerde, ging ons land de Tweede Wereldoorlog in.

Als minister van Binnenlandse Zaken in de tweede regering-Van Zeeland stond hem een zeer zware taak te wachten. De verkiezingen van 24 mei 1936, waarbij het Vlaamsch Nationaal Verbond grote opgang maakte en vooral het Rexisme de katholieke partij ernstige schade berokkende, waren de oorzaak van een crisis in ons parlementair regime. De Schryver speelde een belangrijke rol bij het ontstaan van het Studiecentrum voor de Hervorming van de Staat en bij het indijken van de algemene werkstaking, die in juni 1936 het economisch leven totaal ontredde. Op een ogenblik dat hij alle moeite van de wereld had om de taalwetten van 1932 te doen toepassen, legde de Katholieke Vlaamsche Volkspartij - de Vlaamse vleugel van de katholieke partij - een urgentieprogramma van Vlaamse eisen voor, waarin o.m. amnestie, Vlaamse academies, taalregeling in het leger en een Cultuurraad voor Vlaanderen werden geëist. Terwijl de meeste van deze eisen nog vóór de Tweede Wereldoorlog werden ingewilligd, gaf de amnestiekwestie aanleiding tot een verbeterd strijd, vooral nadat de Brusselse burgemeester Adolphe Max in mei 1937 aan de Vlamingen een betogingsverbod oplegde, terwijl de Fraternelles deze toestemming wel verkregen hadden. Minister De Schryver moest, na een interpellatie van Frans van Cauwelaert en Gerard Romsée, toegeven dat hij niet competent was om tegen deze partijdige beslissingen van de burgemeester iets te ondernemen. Wel heeft De Schryver een belangrijke rol kunnen spelen bij de beperking van het Rexisme, dat na zijn overwinningsroes van 24 mei 1936 het uur geslagen dacht voor een machtsoverneming in België. In april 1937

diende De Schryver - om een herhaling van de machtsproef Van Zeeland-Degrelle te voorkomen - een wetsontwerp in om voortaan het uitlokken van tussentijdse verkiezingen onmogelijk te maken.

Bij de Duitse agressie van 10 mei 1940 op België was De Schryver lid van de Nationale Unie-regering-Pierlot, die na de val van Brussel een onderkomen zocht te Poitiers. De capitulatie van het Belgisch leger op 28 mei 1940 leidde tijdelijk tot een breuk tussen koning Leopold III en de regering, doch het blijkt wel dat De Schryver in deze spannende dagen een zeer matigende rol heeft gespeeld: in elk geval bleef hij afwezig te Limoges, waar door de Belgische parlementairen en elf aanwezige ministers stelling genomen werd tegen de koning. Bij de verdere Duitse opmars in Frankrijk installeerde de Belgische regering zich te Bordeaux op de Congoboot Baudouinville, die in de Garonne gemeerd lag, en bleek zeer verdeeld over de te volgen gedragslijn. In elk geval verzoende ze zich in een schrijven van 22 juni uitdrukkelijk met de koning. In juni-juli maakte De Schryver, samen met zijn collega Vanderpoorten, zich zeer verdienstelijk bij de repatriëring van de gevluchte en geïnterneerde Belgische onderdanen in Frankrijk. Eind juli 1942 slaagde hij erin zich bij zijn vier collega's te Londen te voegen, doch werd pas na een zending in de Verenigde Staten op 6 april 1943 effectief met het belangrijke departement van Binnenlandse Zaken in de regering-Pierlot belast. In deze functie leidde hij de onderhandelingen met Londen en Washington, die op 16 mei 1944 werden afgesloten met een Engels-Amerikaans-Belgische overeenkomst in verband met burgerlijk bestuur en rechtspleging tijdens de bevrijdingsfase van het Belgisch grondgebied. Tevens speelde hij een belangrijke rol bij de totstandkoming van een aantal besluitwetten, die onmiddellijk na de bevrijding van het Belgisch grondgebied van kracht zouden worden en betrekking hadden op het burgerlijk bestuur. Op 8 september 1944 kwam hij, met de regering-Pierlot, in België terug.

Na de oorlog werd hij een van de grondleggers van de vernieuwde Christelijke Volkspartij, die op basis van haar Kerstprogramma (1945), sterk door hem geïnspireerd, als a-confessionele eenheidspartij op christelijke grondslag en sterk bewogen door de sociaal-economische problematiek, de vooroorlogse katholieke partij verving. De Schryver werd de eerste voorzitter (1945-'49) van de partij en speelde als zodanig een leidende rol in het na-oorlogse bewogen politieke leven van ons land, inzonderheid ook bij het ontstaan van de belangrijke sociale wetgeving (op de Ondernemingsraden, op de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en op de Nationale Arbeidsraad). Tijdens de koningskwestie nam hij een belangrijk aandeel in de grondwettelijke motivering van de volksraadpleging (rede in de Kamer van 18 januari 1950). Na het ontslag van minister M. van Hemelrijck in augustus 1959 aanvaardde hij, als minister van Koloniën, de moeilijke taak Belgisch Congo tot zijn onafhankelijkheid te brengen. Ondertussen ontwikkelde De Schryver ook een belangrijke activiteit op internationaal vlak. Hij ondertekende voor België op 26 juni 1945 het Handvest der Verenigde Naties. Van 1949 tot '59 fungeerde hij als voorzitter van de Europese Unie van Christen-democraten (Nouvelles Equipes Internationales) en speelde hij in die functie een

constructieve rol bij de economische en politieke integratie van West-Europa. Sedert 1958 ontwikkelt hij ook een belangrijke activiteit in de schoot van Pax Christi, de vereniging voor de vrede, gebaseerd op een christelijke levensvisie.

LITERATUUR : *Veertig jaar Belgische Politiek. Liber Amicorum, aangeboden aan Minister van Staat A.E. De Schryver ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag (1968).*

THEO LUYKX